

مردی و کاری!

در تاریخ کهن ایران نام سیاست‌مدرانی چند بر سر زبان‌ها افتاده و خاطره مملکت‌داری آن‌ها پس از گذشت قرن‌ها همچنان در آذهان باقی مانده است. یکی از این دست افراد خواجه نظام‌الملک طوسی است. ابوالحسن علی بن اسحاق بن عباس طوسی، مکتبی به ابوعلی ملقب به سیدالوزراء و مشهور به خواجه نظام‌الملک طوسی، دانشمند و نویسنده قرن پنجم و وزیر نامدار دوره سلجوقی است. در دوره وزارت او بود که سلسله سلجوقیان به اوج قدرت و ثروت رسید و فرمان و دست‌خط خواجه در بخش عمده جهان اسلام مطاع بود.

می‌گویند نظام‌الملک، سه هدیه جاودانه برای ایرانیان به یادگار گذاشت. نخست آن که دستور داد سالشمار خورشیدی فراهم و در کشور برقرار شود. دوم آنکه دستور داد هزاران بار شاهنامه فردوسی بازنویسی شود تا زبان ایرانیان نجات یابد. سوم برپا کردن مدارس نظامیه بود. در مدارس نظامیه، هر دانشجویی اتاقی خاص خود داشت و مقرری ماهیانه می‌گرفت و خوراک و خوابگاه نیز بر عهده دانشگاه بود.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب، در وصف این مرد بزرگ تاریخ ایران چنین گفته‌اند:

«من یک وقت زمان ریاست جمهوری، در شورای عالی انقلاب فرهنگی جمله‌ای را از کتاب سیاست‌نامه خواجه نظام‌الملک نقل کردم. این کتاب، یکی از متون بسیار زیبا و فاخر ادبی ماست. با این‌که هفتصد، هشتصد سال از آن زمان می‌گذرد، در عین حال انصافاً مطالبش همچنان تازه است و انسان وقتی آن را می‌خواند، لذت می‌برد. به هر حال، یکی از توصیه‌هایی که به شاه‌زمان خودش می‌کند، این است: زنهار! مردی را دو کار مفرمایی؛ مردی و کاری!

راست می‌گوید؛ یک مرد، یک کار. البته خود خواجه نظام‌الملک ۱۰ تا کار داشته! ولی به قول سعدی:

جز به خردمند مفرما عمل گرچه عمل کار خردمند نیست

خردمند مدیریت می‌کند؛ اما عمل را به عهده دیگران می‌گذارد. به هر حال، مردی و کاری. به این نکته هم اهمیت بدهید خیلی مهم است».

- منابع مورد استفاده در این بخش:
- پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای khamenei.ir
- خشنود مقدم، سیدهاشم، (۱۳۸۷)، مدارس نظامیه و تأثیرات آن بر علوم اسلامی در قرن ششم هجری قمری، تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
- خواجه نظام‌الملک طوسی، (۱۳۸۶)، سیاست‌نامه، مصحح عزیزالله علیزاده، تهران: فردوس.
- رنجبر، مقصود، (۱۳۸۵)، سیاست‌نامه نویسی در ایران، فصلنامه تاریخ در آیین پژوهش، شماره ۹.
- زرین‌کوب، عبدالحسین، (۱۳۷۲)، با کاروان حله، تهران، انتشارات علمی.